

pojednávají o jednotlivých sférách vývoje Rumunska v postkomunistickém období. Jasnou tezí, kterou všichni tito autoři respektují, je význam dědictví diktatury Nicolae Ceauceska v Rumunsku, jak to ostatně načrtává již sama editorka v předmluvě k celé knize. S tímto přístupem nelze než souhlasit, neboť Ceauceskova diktatura dala současnému Rumunsku do vínku několik specifík, která se dají poměrně dobře vysvětlit zasazením do tohoto historicko-politologického kontextu.

Pokud se týká jednotlivých článků, obzvláště přínosný je konzistentně pojatý příspěvek od Petre Oprise o transformaci rumunské ekonomiky v letech 1989–2009, ale vysoký standard si drží všechny články v této knize. Další se zabývají např. evropskou integrací (Sorin Denca), problémy administrativní reformy (Octavian Aron), nebo konstitučním systémem Rumunska po revoluci 1989 (Witold Brodziński).

Publikace má svůj velký přínos jednak tedy svým obsahem, který je v celoevropském měřítku málo zpracován, a jednak v tom, že odkazový aparát přináší mnoho relevantních pramenů, které by člověk zabývající se problematikou současného Rumunska jen obtížně vyhledával. Cílovou skupinou čtenářů budou s vysokou pravděpodobností sice jen odborníci zabývající se problematikou Rumunska, či případně Balkánu, pro ně je to ovšem dobrá zpráva, že se v rámci oboru pohybuje ještě někdo, kdo tuto materii studuje a publikuje o ni práce vysoké kvality.

Jiří Kocian

Agata Mirek, ed., **Zakony żeńskie w PRL: studia i materiały do historii najnowszej żeńskich zgromadzeń zakonnych w Polsce**. Lublin: Katolicki Uniwersytet Lubelski, 2008, 279 s. ISBN 978-83-7363-780-1

Sborník s podtitulem *Studie a materiały k najnowszym dějinám ženských řádů v Polsku*, který vznikl na základě příspěvků z několika konferencí o církevních dějinách Polska, shromáždil informace o ženských řádech v Polské lidové republice v celkem jedenácti statích různého zaměření, které jsou řazeny chronologicky (podle data tématu, kterým se zabývají) a využívající v některých případech dosud nezveřejněné archivní prameny.

Většina textů pochází z konference k 40. výročí *Dopisu polských biskupů biskupům německým*, která se konala v roce 2005 ve Varšavě a soustředila se na roli Bolesława Kominka (tehdy titulární arcibiskup příslušný k vratislavské arcidiecézi a významná osobnost polské římskokatolické církve) při tvorbě *Listu*, jeho další roli ve vztazích mezi katolickou církví a státem nebo analýzu materiálů, které o něm shromáždily státní bezpečnostní složky. Přestože jsou texty zajímavé, tak je třeba jim vytknout ten zásadní nedostatek, a to že většina z nich se tématu ženských řádů vůbec nevěnuje, takže to vypadá, že texty byly do sborníku zařazeny pouze proto, že jsou blízké hlavnímu tématu. Výjimkou potvrzující pravidlo je poslední článek, který zkoumá reakci řádu sester Neposkvrněné pany Marie na vydání zmíněného dopisu.

Další příspěvek editorky sborníku Agaty Mirek pochází z konference z roku 2006, která se konala k 25. výročí vyhlášení válečného stavu a postavení církve v tomto období. Autorka téma zúžila na život řádových sester a ze zápisků z jejich kronik sestavuje mozaiku každodenních starostí jeptišek v době válečného stavu. Poslední konference, z roku 2007, měla jako hlavní téma ženské řády a jejich střet s totalitarizmem v bývalých východních oblastech Polska. Článek odtud pocházející opět vybočuje z tématu daného názvem knihy, protože zkoumá situaci jeptišek v bývalých východních oblastech (Lvovském, stanislavovském a tarnopolském vojvodství) během polsko-ukrajinského konfliktu mezi lety 1943 a 1945.

Poslední dvě studie se věnují tématu infiltrace bezpečnostních složek do řádů. Jejich autoři se tentokrát drží tématu. První sleduje zprávy, které získávaly státní bezpečnostní složky v době, kdy byl kardinál Wyszyński v ženském klášteře v Komańczy. Druhý ukazuje způsoby likvidace církevních školek státním aparátem a obsahuje dlouhé ukázky ze zápisů bezpečnostních složek.

Knize chybí rejstřík, stejně jako poznámka u příspěvku, ze které konference (jestli vůbec) pochází. Takto je možno se pouze dohadovat podle témat textů. Církevní téma je sice zachováno a zkoumané otázky měly jistě vliv i na ženské řády, ale přímo se jich nedotýkají.

Olga Brabcová

Zdzisław Najder, **Patrząc na Wschód**. Wrocław: Kolegium Europy Wschodniej im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego, 2008, 216 s. ISBN 978-83-61617-04-4

Zdzisław Najder, politolog a literární historik, se v této publikaci věnuje polské východní politice. Najder se narodil roku 1930 ve Varšavě a polskou literaturu studoval na Varšavské univerzitě a později i na Oxfordu. Studium Conradových prací ho dovedlo až do Berdychova (odkud Conrad pocházel), který se nachází na území dnešní Ukrajiny. Také několikrát navštívil i Bělorusko a Litvu. Pobyty v historických částech Rzeczpospolité ho utvrdily v tom, že Polsko má vůči těmto státům odpovědnost, které by se nemělo zříkat.

Zodpovědnost za vývoj těchto zemí a role Polska jako zprostředkovatele západní kultury, to jsou motivy, které se jako červená nit táhnou celou knihou. Objevují již v prvním textu, který pochází z roku 1975 a jako jediný byl vydán v zahraničí pod pseudonymem (další práce vychází až od roku 1991). Podle autorových představ se má Polsko stát jejich pomocníkem a zprostředkovatelem na „cestě do Evropy“ prostřednictvím spolupráce na různých úrovních, nikoliv. Tento text se však netýká pouze tématu daného titulem knihy. Najder se ve svém prvním článku poměrně ostře vymezuje vůči západní polské emigraci a obviňuje ji z toho, že nemá politický plán, který by mohla Polsku předložit.

Najder se na čas literárně odmlčel během své emigrace (po vyhlášení válečného stavu v roce 1981 raději zůstal v zahraničí), kdy se stal ředitelem polské sekce Rádía Svobodná Evropa (a v Polsku byl v nepřítomnosti odsouzen k trestu smrti na základě obvinění ze